

Bài giảng 30

THÔNG TIN BẤT CÂN XỨNG

Kinh tế học vi mô dành cho chính sách công
Học kỳ mùa Thu, 2012

Khung phân tích thất bại của thị trường

- Mô tả tình huống (thất bại của thị trường)
- Tác động đối với các bên tham gia giao dịch
- Giải thích vì sao đây là một thất bại của thị trường.
 - Chưa hiệu quả Pareto, biểu hiện là: (i) Gây ra tổn thất vô ích hay (ii) Chưa tối đa hóa phúc lợi xã hội
- Giải pháp khắc phục.
 - Giải pháp của tư nhân
 - Giải pháp của xã hội, cộng đồng, hiệp hội
 - Giải pháp của chính phủ
- Thất bại của chính phủ (nếu có) và biện pháp khắc phục thất bại của chính phủ

Các trạng thái thông tin

- **Không có thông tin:**
 - Thông tin không tồn tại
 - Thông tin tồn tại nhưng không được thu thập
- **Có thông tin nhưng:**
 - Thông tin không đầy đủ
 - Thông tin không chính xác
 - Thông tin không kịp thời
 - Không tiếp cận được (chi phí lớn, bị che giấu)

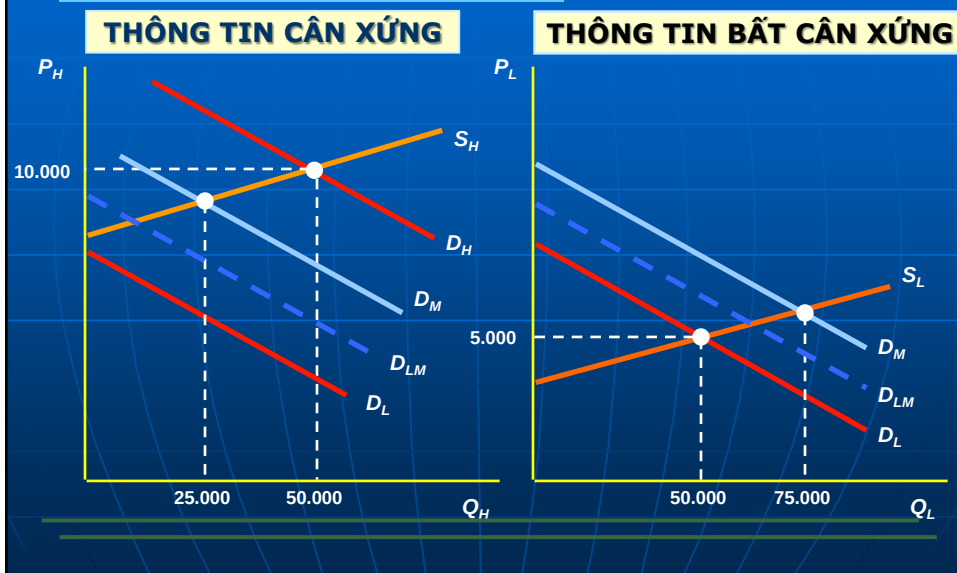
Thông tin bất cân xứng (Asymmetric Information - AI)

- Thông tin bất cân xứng xảy ra khi trong giao dịch, một bên có thông tin đầy đủ hơn và tốt hơn so với (các) bên còn lại.
- Bất cân xứng về thông tin là tình trạng phổ biến trong cuộc sống của cá nhân và xã hội

Hậu quả của thông tin bất cân xứng

- Thông tin bất cân xứng (AI) là một thất bại của thị trường
- Ba lớp bài toán AI:
 - Lựa chọn ngược hay lựa chọn bất lợi (adverse selection-AS)
 - Rủi ro đạo đức hay tâm lý ỷ lại (moral hazard – MH)
 - Vấn đề người ủy quyền-người thừa hành (principal-agent – PA)

Sự lựa chọn ngược (AS) Ví dụ trong thị trường xe cũ

Sự lựa chọn ngược (AS)

- Một số ví dụ thực tiễn khác:
 - Khách hàng của các công ty bảo hiểm có khuynh hướng là những người có rủi ro cao.
 - Cách trả lương mang tính bình quân theo ngạch bậc khó giữ được người giỏi
 - Giá trị của bằng cấp bị xói mòn khi không có chuẩn đáng tin cậy về chất lượng
 - Rau sạch rất khó tìm chỗ đứng trên thị trường

Rủi ro đạo đức hay tâm lý ỷ lại (MH)

- Một số ví dụ thực tiễn:
 - Khách hàng khi đã mua bảo hiểm thường giảm sự cẩn trọng vì không phải gánh chịu toàn bộ chi phí thiệt hại do họ gây ra.
 - “Hạ cánh an toàn”
 - Không cố gắng nâng cao trình độ và cập nhật kiến thức khi đã có học vị, học hàm
 - Không xử lý ô nhiễm triệt để như đã cam kết một khi đã được cấp giấy phép.

Giải pháp khắc phục tình trạng thông tin bất cân xứng

- **Nguyên tắc** là giải quyết vấn đề tận nguồn, làm giảm đi sự bất cân xứng về thông tin cho các bên tham gia giao dịch
- **Giải pháp** của tư nhân, xã hội, và chính phủ

Đặng Văn Thanh

Giải pháp tư nhân

- **Thị trường xe cũ:**
 - Người mua thu thập thông tin: thuê chuyên gia, hỏi người mua trước hoặc chạy thử, mua thông tin
 - Người bán phát tín hiệu chứng minh uy tín của cửa hàng thông qua danh tiếng, thương hiệu, cấp giấy bảo hành...
- **Thị trường lao động:**
 - Người xin việc phát tín hiệu: bằng cấp, yêu cầu mức lương cao
 - Nhà tuyển dụng: phỏng vấn, thử việc ...

Giải pháp tư nhân

■ Thị trường bảo hiểm

- Công ty bảo hiểm yêu cầu khám sức khỏe
- Chỉ định phòng khám đối với hợp đồng lớn
- Không chi trả bảo hiểm toàn phần (đồng chi trả)
- Giảm phí bảo hiểm đối với khách hàng có đăng ký các chương trình phòng chống bệnh tật hoặc không hút thuốc

Đặng Văn Thanh

Giải pháp tư nhân

■ Ngân hàng:

- Người đi vay phát tín hiệu chứng minh hiệu quả tài chánh của dự án hoặc chứng minh năng lực tài chánh của công ty.
- Thẩm định dự án, thẩm định khả năng tài chánh của nhà đầu tư, tài sản thế chấp
- Đánh giá lịch sử tín dụng của công ty
- Bảo đảm của chính quyền

Đặng Văn Thanh

Giải pháp của chính phủ

- Cấp giấy phép chứng nhận (trước hoạt động)
 - Chứng nhận tư cách pháp nhân
 - Chứng nhận chất lượng sản phẩm
- Kiểm tra, giám sát (trong quá trình hoạt động)
 - Kiểm tra an toàn vệ sinh thực phẩm, đóng dấu chất lượng và cấp phép lưu thông
 - Kiểm tra, đối chiếu với tiêu chuẩn đăng ký
- Kiểm toán (sau hoạt động)

Giải pháp của chính phủ

- Thành lập hiệp hội bảo vệ người tiêu dùng
- Cung cấp thông tin
 - Về quy hoạch
 - Về dịch bệnh
 - Về nhà đầu tư
 - Dự báo về cung cầu thị trường
- Thiết lập thể chế (xây dựng khung pháp lý) để có biện pháp chế tài, xử phạt

Đặng Văn Thanh

Giải pháp của xã hội, cộng đồng

- Văn hóa, phong tục, tập quán
- Hương ước
- “Hội đồng tổng cốt”
- Hiệp hội ...

Đặng Văn Thanh

Ví dụ người ủy quyền- người thừa hành (thân chủ - người đại diện)

- Hội đồng quản trị - Giám đốc
- Tổng giám đốc – Giám đốc chi nhánh
- Hội đồng nhân dân - Ủy ban nhân dân
- Chủ tịch tỉnh – Giám đốc sở
- Hiệu trưởng – Giáo viên
- Người thuê lao động – Người lao động

Giải pháp cho vấn đề PA

- **Nguyên tắc:** Người ủy quyền tạo ra khuyến khích (vật chất và phi vật chất) sao cho mục tiêu của người thừa hành phù hợp với mục tiêu của mình
 - Trả lương và thưởng theo hiệu quả
 - Thưởng bằng cổ phiếu
 - Giáo dục ý thức tự trọng nghề nghiệp
 - Cơ hội thăng tiến
 - Các danh hiệu thi đua ...
- **Thiết kế hệ thống thông tin và kiểm tra**
 - Minh bạch hóa và tiêu chuẩn hóa thông tin
 - Hệ thống giải trình và giám sát nghiêm ngặt
 - Đào tạo theo tín chỉ, sinh viên chọn môn và chọn giáo viên
 - Lấy phiếu tín nhiệm định kỳ và đột xuất

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

- Xét mô hình đơn giản: Thị trường lao động cạnh tranh

Với thông tin cân xứng

- $w = MRP_L$
- Lương Nhóm I = \$10.000/năm
- Lương Nhóm II = \$20.000/năm

Với thông tin bất cân xứng

- $w = \text{năng suất trung bình}$
- Lương Nhóm I = lương nhóm II = \$15.000/năm

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

■ Phát tín hiệu bằng học vấn để giảm AI:

- y = chỉ số chất lượng học vấn
- C = phí tổn để đạt mức học vấn y
 - $C_I(y) = \$40.000 \cdot y$
 - $C_{II}(y) = \$20.000 \cdot y$

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

